

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2025
(OR. en)

6350/25

SOC 80
EMPL 54
AG 18
COH 5
SAN 58

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων/Συμβούλιο
Θέμα:	Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2025: Προκλήσεις του αργυρού μετασχηματισμού — Κίνητρα και συστημικές λύσεις για την προώθηση της οικειοθελούς, παρατεταμένης επαγγελματικής δραστηριότητας των ηλικιωμένων - Συζήτηση προσανατολισμού

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες καθοδηγητικό σημείωμα της Προεδρίας για το ανωτέρω θέμα, ενόψει της συζήτησης προσανατολισμού που θα πραγματοποιηθεί στο Συμβούλιο (EPSCO) στις 10 Μαρτίου 2025.

Οι ηλικιωμένοι σήμερα διατρέχουν συχνά υψηλό κίνδυνο φτώχειας, ενώ η διαρκής συμβολή τους στην οικονομία και την κοινωνία δεν αναγνωρίζεται πλήρως. Η υποεκτίμηση, ακόμη και οι διακρίσεις ή ο αποκλεισμός, ρίχνουν τη σκιά τους στα τελευταία χρόνια πολλών ηλικιωμένων.

Μολονότι τα ποσοστά δραστηριότητας και απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 55 έως 64 ετών έχουν αυξηθεί από το 2009 και μετά, εξακολουθούν να είναι σημαντικά χαμηλότερα από εκείνα των εργαζομένων σε κατ' εξοχήν παραγωγική ηλικία, ιδίως μεταξύ των ηλικιωμένων γυναικών, γεγονός που υποδηλώνει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν αναξιοποίητες δυνατότητες για περαιτέρω δραστηριοποίηση. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (12 μήνες ή περισσότερο) είναι επίσης πολύ υψηλότερο μεταξύ των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας από ό,τι σε άλλες ηλικιακές ομάδες. Η δραστηριοποίηση των ηλικιωμένων μπορεί να συμβάλει στον μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων της γήρανσης του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό της ΕΕ, καθώς και της αναμενόμενης αύξησης των ελλείψεων δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού. Απαιτούνται προσαρμοσμένες πολιτικές για να αντιμετωπιστούν οι ειδικοί φραγμοί στην απασχόληση που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι, όπως οι διακρίσεις λόγω ηλικίας κατά την πρόσληψη. Οι πολιτικές απασχόλησης τείνουν να εστιάζουν κυρίως σε ενήλικες «σε ηλικία εργασίας», γεγονός που περιορίζει την πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης ή στην εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων για άτομα σε ηλικία συνταξιοδότησης. Επιπλέον, η περιορισμένη διαθεσιμότητα υπηρεσιών φροντίδας επιβαρύνει τις ευθύνες άτυπης φροντίδας των ηλικιωμένων γυναικών και επηρεάζει αρνητικά τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας.

Η ψηφιακή τεχνολογία θεωρείται συχνά τρόπος παροχής λύσεων για ένα γηράσκον εργατικό δυναμικό. Ωστόσο, θα μπορούσαν ενδεχομένως να γίνουν περισσότερα για να διασφαλιστούν οι απαραίτητες ψηφιακές δεξιότητες, καθώς και η προσβασιμότητα, η οικονομική προσιτότητα και η διαθεσιμότητα των νέων τεχνολογιών, πράγμα που εγείρει διάφορα προβλήματα, συμπεριλαμβανομένου του σαφούς κινδύνου αποκλεισμού ορισμένων ατόμων.

Πέραν των ειδικών υπηρεσιών για τους ηλικιωμένους, όπως η μακροχρόνια φροντίδα, απαιτείται ισότιμη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, προκειμένου να μειωθεί η ευαλωτότητα και να προωθηθεί η ένταξη των ηλικιωμένων. Η γήρανση εξακολουθεί εν πολλοίς να γίνεται αντιληπτή υπό το πρίσμα του κόστους, και όχι από το πώς η αύξηση της διάρκειας ζωής μπορεί να αξιοποιηθεί ως ευκαιρία, παραμένει δε χαμηλής προτεραιότητας στην ημερήσια διάταξη των περισσότερων κυβερνήσεων.

Οι εθνικές πολιτικές θα πρέπει να ενσωματώνουν τη γήρανση και τους κατάλληλους μηχανισμούς στήριξης για τους ηλικιωμένους στον κοινωνικό και οικονομικό σχεδιασμό. Οι πολιτικές για την απασχόληση, τις συνθήκες εργασίας, την υγεία, τις μεταφορές, τη στέγαση και την κοινωνική πρόνοια θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ηλικιωμένων. Οι εν λόγω τομεακοί στόχοι θα πρέπει επίσης να ενσωματωθούν σε ευρύτερες κοινωνικές στρατηγικές.

Τα συνταξιοδοτικά συστήματα μπορούν επίσης να διευκολύνουν την παράταση του επαγγελματικού βίου, ιδίως επιτρέποντας στα άτομα να συνδυάζουν τη σύνταξη με τη συνέχιση της επαγγελματικής δραστηριότητας ή αυξάνοντας τα κίνητρα για παρατεταμένη συμμετοχή. Στους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη περιλαμβάνονται η δίκαιη μεταχείριση των εργαζομένων που εισέρχονται πρόωρα στην αγορά εργασίας ή απασχολούνται σε σωματικά απαιτητικές ή επικίνδυνες θέσεις εργασίας, ή που συνδυάζουν την εργασία με τις οικογενειακές ευθύνες και τις ευθύνες φροντίδας, η ανάγκη να διατηρηθούν ευκαιρίες ανακατανομής μεταξύ των ομάδων που παράγουν εισόδημα και η προστασία των διακοπών της σταδιοδρομίας.

Σε επίπεδο ΕΕ, τα συμπεράσματα του Συμβουλίου για την ενσωμάτωση της διάστασης της γήρανσης στις δημόσιες πολιτικές, το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και η ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα υπογραμμίζουν ότι είναι σημαντικό να διασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και των ηλικιωμένων στην αγορά εργασίας και στην ευρύτερη κοινωνία. Για να αυξηθεί η κοινωνική σύγκλιση και να οικοδομηθεί μια ισχυρότερη κοινωνική Ευρώπη, η Επιτροπή έχει θέσει ως στόχο να απασχολείται το 78 % των Ευρωπαίων έως το 2030. Πολλές από τις αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων είναι σημαντικές για την ενεργό και υγιή γήρανση —από την πρόσβαση στην εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση και τις ίσες ευκαιρίες, το εισόδημα και τις συντάξεις έως τη μακροχρόνια φροντίδα και την υγειονομική περίθαλψη ή τις δίκαιες συνθήκες εργασίας. Για να επιτευχθεί αυτό, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να συνεχίσουν να επενδύουν σε ποιοτικές και χωρίς αποκλεισμούς θέσεις και συνθήκες εργασίας για όλους και όλες, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας.

Το σχέδιο δράσης του πυλώνα έχει οδηγήσει σε σημαντικό αριθμό και εύρος πρωτοβουλιών που προτάθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον κοινωνικό τομέα, πολλές από τις οποίες έχουν άμεσο αντίκτυπο στους ηλικιωμένους. Το ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων περιλαμβάνει δράσεις για να καταστούν οι διαδρομές κατάρτισης πιο ευέλικτες και κατάλληλες για γηράσκουσες κοινωνίες σε μια διά βίου προοπτική. Η πρόβλεψη και η διαχείριση των αλλαγών στο πλαίσιο της γήρανσης των κοινωνιών αποτελεί επίσης μία από τις προτεραιότητες του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2021-2027.

Οι δημογραφικές αλλαγές θέτουν νέες προκλήσεις για εμάς και απαιτούν, μεταξύ άλλων, παράταση του επαγγελματικού βίου. Η απόκριση σε επίπεδο πολιτικής στις προκλήσεις αυτές πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη λαϊκή δυσανεμία ως προς τις προτάσεις για αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και, συνεπώς, να αναζητεί τρόπους για θετική τόνωση της οικειοθελούς δραστηριοποίησης στην αγορά εργασίας. Πρώτον, πρέπει να εξαλείψουμε τους φραγμούς που αντιμετωπίζουν επί του παρόντος οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας για να παραμείνουν στην αγορά εργασίας και να προσφέρουμε εξατομικευμένες λύσεις για τη διασφάλιση υψηλής ποιότητας εργασιακής ζωής. Τα κράτη μέλη, καθώς και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, πρέπει να υιοθετήσουν μια προσέγγιση που θα αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα της διάρκειας του βίου και τον αντίκτυπο της απασχόλησης στη ζωή ενός ατόμου, με πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού και της εμπειρίας των ηλικιωμένων στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία. Ορισμένα από τα προτεινόμενα μέτρα κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, όπως η ιδιαίτερη έμφαση στη διά βίου μάθηση.

Δεδομένης της ανομοιογένειας της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ποικιλομορφίας των τομέων, των επαγγελμάτων, των ειδών των θέσεων εργασίας και των συμβάσεων, θα πρέπει να προσδιορίσουμε πολιτικές και πρακτικές για την ενδυνάμωση των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας.

Αν και πολλές από τις δημόσιες πολιτικές που μπορούν να συμβάλουν στην ενδυνάμωση των ηλικιωμένων αποτελούν πρωτίστως αρμοδιότητα των κρατών μελών, η γήρανση του πληθυσμού έχει σημαντικό αντίκτυπο στην προσφορά εργασίας και στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Ως εκ τούτου, αποτελεί πρόκληση που απαιτεί προσοχή στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να υιοθετηθεί μια ολιστική προσέγγιση, η οποία θα δίνει την ίδια βαρύτητα σε πολιτικές που στηρίζουν την ενεργό γήρανση, την οικειοθελή παράταση του επαγγελματικού βίου και την ενδυνάμωση των ηλικιωμένων στην κοινωνία.

Τα τελευταία χρόνια η ΕΕ έχει υποστεί ριζικές αλλαγές και έχει προσαρμόσει τις πολιτικές της προτεραιότητες στις μελλοντικές προκλήσεις. Η ΕΕ είναι αποφασισμένη να διασφαλίσει τη βιώσιμη ευημερία και την ανταγωνιστικότητά της, ενισχύοντας παράλληλα την κοινωνική οικονομία της αγοράς και προστατεύοντας την κυριαρχία, την οικονομική ασφάλεια και την παγκόσμια επιρροή της.

Ως κεντρικός μηχανισμός για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο παρέχει το πλαίσιο για την υλοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα συνεχίσει να εντοπίζει τις κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις και να παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τις δράσεις πολιτικής που απαιτούνται για την αντιμετώπισή τους, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της βιωσιμότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης της ΕΕ.

Στόχος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2025 είναι να καταστεί η ΕΕ πιο ανταγωνιστική και ανθεκτική στις μελλοντικές εξελίξεις, με στήριξη της προόδου προς μια πράσινη, ψηφιακή, συμπεριληπτική και ανθεκτική οικονομία.

Μέχρι στιγμής, στο πλαίσιο του Εξαμήνου έχουν αναλυθεί οι προκλήσεις που σχετίζονται με τη γήρανση και εν μέρει το δυναμικό που αποτελούν οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, με συστάσεις για περισσότερη κατάρτιση και δημιουργία θέσεων εργασίας στον τομέα της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας, κάτι που είναι απαραίτητο για να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες φροντίδας που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού· έχει εξεταστεί ακόμη η σημασία της ένταξης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας για να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού. Ωστόσο, θα μπορούσε ενδεχομένως να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στους ηλικιωμένους ως πόρο εργατικού δυναμικού με δεξιότητες, εμπειρία και δυνατότητες, ή στη βελτίωση της υγείας ή των ετών υγιούς ζωής. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα χαμηλά ποσοστά απασχόλησης των ηλικιωμένων στην αγορά εργασίας και τα αίτια πίσω από αυτά.

Υπό το πρίσμα της στρατηγικής της ΕΕ για τη φροντίδα (2022) και της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα (2023), στις οποίες επιβεβαιώνεται ο ρόλος του Εξαμήνου στην υλοποίηση της στρατηγικής, πιστεύουμε ότι θα πρέπει να δοθεί προσοχή στις πολιτικές για την υγεία και τη μακροχρόνια περίθαλψη από τη σκοπιά του ασθενούς. Στο πλαίσιο του Εξαμήνου θα πρέπει επίσης να συνεχίσουν να λαμβάνονται υπόψη τα ποσοστά φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού των ηλικιωμένων, ιδίως των ηλικιωμένων γυναικών, σε επίπεδο ΕΕ. Στον τομέα της διά βίου μάθησης και των δεξιοτήτων, θα μπορούσε να αναφερθεί η χαμηλή συμμετοχή των ηλικιωμένων στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Εάν στόχος μας είναι να εντείνουμε τις προσπάθειες για την προώθηση μιας ανθεκτικής οικονομίας και κοινωνικής ένταξης, τότε πρέπει να εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο επιθυμούμε να αναλύονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου εν γένει οι δημόσιες πολιτικές σχετικά με τη γήρανση και ειδικότερα τα θετικά κίνητρα για παράταση του εργασιακού βίου, και να διατυπώσουμε σχετικές συστάσεις προς τα κράτη μέλη.

Στο πλαίσιο αυτό, οι υπουργοί καλούνται να εκφράσουν τις απόψεις τους όσον αφορά τα ερωτήματα που ακολουθούν:

- 1) *Ποια κίνητρα πολιτικής χρησιμοποιεί η χώρα σας για να προωθήσει την παράταση του επαγγελματικού βίου;*
 - 2) *Πιστεύετε ότι στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου δίνεται ήδη επαρκής προσοχή στις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού ή ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε ορισμένες από αυτές, και εάν ισχύει το δεύτερο, σε ποιες;*
-